

Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br.2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 05-02-402/26-9549/2

Podgorica, 17.03.2026.godine

Za: **MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica**

gospodinu, **Damjanu Čulafiću, ministru**

Predmet: Mišljenje na Predlog uredbe o sistemu inventara gasova s efektom staklene bašte

Veza: Vaš akt br. 06125-322/26-591/2 od 12.03.2026. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga uredbe o sistemu inventara gasova s efektom staklene bašte*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Predlogom Uredbe doprinosi se uspostavljanju i unapređenju nacionalnog sistema za praćenje, prikupljanje podataka i izveštavanje o emisijama i uklanjanju putem ponora gasova sa efektom staklene bašte (GHG), čime se obezbeđuje transparentan, tačan, dosljedan i uporediv sistem izrade nacionalnog inventara emisija GHG i ispunjavanje obaveza izveštavanja na međunarodnom i evropskom nivou.

Uvidom u dostavljeni Predlog uredbe i Izveštaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da nisu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa.

Na tekst Predloga uredbe i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Imajući u vidu navedeno Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, nema primjedbi na Predlog uredbe o sistemu inventara gasova s efektom staklene bašte.

S poštovanjem,

Na osnovu člana 62, stav 5, i člana 63, stav 10. Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list CG", br. 149/2025) Vlada Crne Gore, na sjednici od _____, donijela je

UREDBU O SISTEMU INVENTARA GASOVA S EFEKTOM STAKLENE BAŠTE

Član 1

Ovom uredbom uređuje se funkcionisanje sistema inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte kao i:

- lista gasova sa efektom staklene bašte za izradu inventara;
- način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru;
- način izrade preliminarnog, odnosno procjenjenog inventara;
- način ocjene izvještaja;
- vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja za potrebe određivanja podataka iz inventara;
- način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima;
- način kontrole kvaliteta podataka;
- način i metodologija praćenja i izvještavanja;
- sadržaj izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Lista gasova s efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana data je u Prilogu 1.

Član 2

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovoj uredbi imaju sledeće značenje:

- 1) *zajednička tabela za izvještavanje ili „CRT“* (eng. common reporting table) je tabela za informacije o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i uklanjanju pomoću ponora uključenim u Aneks II Odluke 24/CP.19 Konferencije strana Konvencije (Odluka 24/CP.19).
- 2) *referentni pristup* je referentni pristup Međuvladinog panela za klimatske promjene (u daljem tekstu: IPCC), kako je navedeno u Smjernicama IPCC-a iz 2006. godine za nacionalne inventare gasova s efektom staklene bašte iz 2006. godine (u daljem tekstu: Smjernice IPCC-a iz 2006.);
- 3) *pristup 1* je osnovni metod za procjenu nesigurnosti iz Smjernica IPCC-a;
- 4) *ključna kategorija* je kategorija koja ima značajan uticaj na ukupan inventar gasova s efektom staklene bašte u smislu apsolutnog nivoa emisija i uklanjanja, trenda emisija i uklanjanja ili nesigurnosti u pogledu emisija i uklanjanja;
- 5) *sektorski pristup* je sektorski pristup IPCC-a, kako je navedeno u Smjernicama IPCC-a iz 2006. godine;
- 6) *obrazac za izradu dokumenata o inventaru gasova s efektom staklene bašte* je obrazac naveden u Dodatku uz Smjernice Konvencije za izvještavanje o godišnjim inventarima gasovi s efektom staklene bašte kao što je navedeno u Aneksu I Odluke 24/CP.19;

7) *modaliteti, postupci i smjernice za transparentnost* su modaliteti, postupci i smjernice za okvir transparentnosti u pogledu djelovanja i podrške iz člana 13. Sporazuma iz Pariza, kako je navedeno u Aneksu Odluke 18/CMA.1 Konferencije strana Okvirne Konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime (u daljem tekstu: Konvencija);

8) *smjernice za inventar gasova s efektom staklene bašte* su:

(1) Smjernice IPCC-a iz 2006. godine;

(2) metode, postupci i smjernice za okvir transparentnosti za mjere i potporu iz člana 13. Sporazuma iz Pariza, navedenim u Prilogu Odluke 18/CMA.1;

9) *ponovni proračun* je postupak za ponovnu procjenu, u skladu sa smjernicama za inventare gasovi s efektom staklene bašte, antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i uklanjanjima pomoću ponora u prethodno dostavljenim inventarima gasova s efektom staklene bašte kao posljedica promjena u metodologijama, promjene u načinu na koji se dobijaju i primjenjuju emisijski faktori i podaci o aktivnostima ili kao posljedica uključivanja novih kategorija izvora i ponora;

10) *godina X* je tekuća kalendarska godina;

Član 3

Za izradu procijenjenog inventara i inventara, organ uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) koristi podatke iz sistema inventara, koji obezbjeđuju organi i organizacije uprave i druga pravna lica i osigurava odgovarajuće kapacitete za sve faze izrade inventara i izvještaja o inventaru, kao i mehanizme za tehničku osposobljenost osoblja uključenog u ove procese.

Sistem inventara čine i organi i organizacije nadležni za vođenje ili upravljanje informacionim sistemima i bazama podataka koje sadrže podatke indirektno potrebne za izradu i provjeru inventara, uključujući podatke:

(1) o emisijama gasova s efektom staklene bašte iz verifikovanih izvještaja operatera postrojenja i operatera vazduhoplova i broderskog društva u skladu sa zakonom kojim se uređuju klimatske promjene;

(2) o fluorisanim gasovima s efektom staklene bašte, u skladu sa zakonom;

(3) iz registra o industrijskim emisijama u skladu sa zakonom kojim se uređuju industrijske emisije ;

(4) iz inventara emisija zagađujućih materija u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha;

(5) pripreme energetske statistike;

(6) koji su rezultat praćenja i izvještavanja o emisijama i ponorima gasova s efektom staklene bašte iz sektora korišćenju zemljišta, promjeni namjene zemljišta i šumarstvu (u daljem tekstu: sektor LULUCF).

U sektoru LULUCF organ uprave koristi za izradu inventara i podatke koji se prikupljaju geografskim praćenjem zemljišta u okviru programa Evropske Unije, uključujući programe LUCAS (Land Use Cover Area frame Survey) i Copernicus.

Sistem inventara čine i druga pravna lica koja raspolažu podacima potrebnim za izradu inventara, a kojima ne raspolažu organi i organizacije nadležni za vođenje ili upravljanje informacionim sistemima i bazama podataka iz stava 2 ovog člana.

Organ uprave koristi i druge podatke za potrebe izrade inventara.

Organ uprave može za procjenu emisija u izradi inventara da sprovodi godišnje provjeravanje usklađenosti podataka korišćenih iz stava 3 tač. 1) - 3) ovog člana i podataka o energiji iz godišnjeg energetskog bilansa.

Član 4

Organ uprave u skladu sa smjernicama za inventare iz člana 2 stav 1, tačka 8:

- (a) utvrđuje ključne kategorije i primjenom odgovarajućih metoda proračunava emisije i uklanjanja pomoću ponora iz ključnih kategorija;
- (b) prikuplja potrebne podatke o djelatnostima, procesima i emisionim faktorima neophodne za izabrane metode proračuna antropogenih emisija i uklanjanja pomoću ponora;
- (c) izrađuje kvantitativnu procjenu nesigurnosti inventara za svaku kategoriju i za ukupni inventar te priprema ponovni proračun prethodno dostavljenih procjena antropogenih emisija i uklanjanja pomoću ponora;
- (d) sastavlja nacionalni inventar i sprovodi opšte postupke kontrole kvaliteta inventara u skladu sa svojim planom osiguranja i kontrole kvaliteta.

Organ uprave u toku pripreme inventara:

- (a) za ključne i pojedinačne kategorije kod kojih je došlo do znatnih metodoloških revizija i/ili revizija podataka primjenjuje postupke kontrole kvaliteta specifične za određenu kategoriju, u skladu sa smjernicama za inventare;
- (b) prije dostavljanja inventara osigurava osnovnu reviziju inventara koju sprovodi nezavisna treća strana ili osoblje koje nije uključeno u izradu inventara, u skladu s planiranim postupcima osiguranja kvaliteta;
- (c) osigurava opsežniju reviziju ključnih kategorija i kategorija kod kojih je došlo do znatnih promjena u metodama;
- (d) na osnovu revizija u skladu s metodama, postupcima i smjernicama za transparentnost i u skladu s propisima EU o reviziji inventara, kao i periodičnim internim evaluacijama postupka pripreme inventara, ponovno ocjenjuje postupak planiranja inventara kako bi ispunila utvrđene ciljeve kvaliteta

Član 5

Za izradu preliminarnog inventara sa privremenim podacima, Organ uprave koristi podatke iz člana 3 ove Uredbe, kao i podatke iz članova 15 – 22 ove Uredbe.

Član 6

Za proračun emisija u procijenjenom inventaru, preliminarnom inventaru i inventaru, koriste se potencijali globalnog zagrijavanja za 100-godišnji vremenski horizont, isključujući vrijednost za fosilni metan i dati su u Prilogu 2.

Član 7

Procijenjeni inventar, preliminarni inventar i inventar i izveštaj o inventaru sadrže proračune emisija gasova sa efektom staklene bašte za IPCC sektore i kategorije izvora emisija i uklanjanja pomoću ponora, a koji su: energetika, industrijski procesi i upotreba proizvoda, poljoprivreda, otpad i sektor LULUCF.

Način i metodologija izrade procijenjenog inventara, preliminarnog inventara i inventara propisan je na međunarodnom nivou Smjernicama IPCC-a iz 2006. godine, odnosno dopunama smjernica iz 2019. godine i bilo kojim unapređenjem koje IPCC objavi.

Član 8

Inventar sadrži:

- 1) podatke o djelatnostima i aktivnostima iz kategorija izvora prema IPCC, i koji su potrebni za procjenu antropogenih emisija gasova s efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora sa teritorije Crne Gore, u skladu sa Smjernicama IPCC-a iz 2006. godine, odnosno dopunama smjernica iz 2019. godine;
- 2) podaci o primijenjenim emisionim faktorima u skladu sa Smjernicama IPCC-a iz 2006. godine, odnosno dopunama smjernica iz 2019. godine, odnosno nacionalne emisione faktore ili emisione faktore iz pojedinačnih izvora emisija gasova s efektom staklene bašte;
- 3) podatke o antropogenim emisijama gasovi s efektom staklene bašte iz izvora koji obuhvataju društava i izvora iz IPCC sektora i kategorija u kojima dolazi do aktivnosti u skladu sa zahtjevima Konvencije koji se odnose na izvještavanje, bez aktivnosti određenih u propisu kojim se uređuju vrste aktivnosti i gasovi s efektom staklene bašte, kao i uklanjanjima pomoću ponora koje proizilaze iz sektora LULUCF sa teritorije Crne Gore;
- 4) podatke o antropogenim emisijama ugljen-monoksida (CO), sumpor-dioksida (SO₂), azot oksida (NO_x) i isparljivih organskih jedinjenja sa teritorije Crne Gore iz inventara emisija zagađujućih materija u vazduh u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha;
- 5) informacije o indikatorima; ;
- 6) informacije o mjerama preduzetim u cilju poboljšanja procjena inventara gasovi s efektom staklene bašte koje su bile predmet izmjena;
- 7) rezultate izvršenih provjera usklađenosti podataka emisija gasova s efektom staklene bašte iz postrojenja, vazduhoplovnih aktivnosti i aktivnosti brodarskih društava sa verifikovanim emisijama gasova s efektom staklene bašte dostavljenim na osnovu zakona kojim se uređuju klimatske promjene;
- 8) rezultate izvršenih provjera usklađenosti podataka emisija gasova s efektom staklene bašte iz postrojenja, vazduhoplovnih aktivnosti i aktivnosti brodarskih društava sa:
 - podacima korišćenim za pripremu inventara iz tačke 4);
 - podacima iz evidencije o fluorisanim gasovima sa efektom staklene bašte koja se vodi u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha;

- podacima iz energetskog sektora na osnovu kojih nadležni organ za statistiku izrađuje Energetski bilans Crne Gore;
- 9) opis nacionalnog sistema odnosno promjena nacionalnog sistema inventara gasova s efektom staklene bašte;
- 10) informacije o planovima osiguranja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka, ocjenu opšte nesigurnosti, opštu ocjenu cjelovitosti i druge elemente Izvještaja o inventaru gasova s efektom staklene bašte.

Indikatori iz stava 1, tačka 5) ovog člana dati su u Prilogu 3.

Član 9

Sadržaj procijenjenog inventara gasova s efektom staklene bašte za prethodnu godinu dat je u Prilogu 4.

Procijenjeni inventar sadrži najmanje:

- 1) podatke o aktivnostima i metode koje su koriste za procjenu emisija za godinu X-1 prikazane po IPCC sektora i kategorijama;
- 2) u zasebnim kolonama, emisije gasova s efektom staklene bašte iz postrojenja i vazduhoplovnih aktivnosti i aktivnosti brodarskih društava i emisije gasova s efektom staklene bašte iz IPCC sektora i kategorija po kategorijama izvora, ako je dostupno.

Inventar gasova s efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana sadrži i objašnjenja, uključujući ona o razlozima ključnih promjena u emisijama iz izvora i uklanjanja pomoću ponora u odnosu na one proračunate u inventaru.

Član 10

Izradu izvještaja o inventaru prati Radno tijelo za međusektorsku koordinaciju za politiku i mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene, daje mišljenje i učestvuje u reviziji izvještaja.

Izvještaj o inventaru gasova s efektom staklene bašte sadrži najmanje:

- 1) podatke o antropogenim emisijama gasova s efektom staklene bašte iz člana 8. tačka 3) ove Uredbe za godinu X-2;
- 2) podatke o antropogenim emisijama iz člana 8. tačka 4) ove Uredbe, koji su usklađeni sa podacima iz inventara emisija zagađujućih materija u vazduh, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha, i o kojima se izvještava u skladu sa Konvencijom o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima (u daljem tekstu: LRTAP Konvencija), za godinu X-2;
- 3) podatke o antropogenim emisijama gasova s efektom staklene bašte iz izvora i uklanjanja pomoću ponora CO₂ iz sektora LULUCF za godinu X-2;
- 4) sve promjene u podacima 1) do 3) za godine između bazne godine ili perioda i godine X-3, navodeći razloge za te promjene;
- 5) informacije o indikatorima kao što je utvrđeno u članu 8. tačka 5) ove Uredbe, za godinu X-2;

- 6) sažete informacije o izvršenim prijenosima emisija u skladu sa propisom kojim se uređuju fleksibilne mogućnosti trgovine emisijama putem pozajmljivanja, skladištenja i prijenosa emisija za godinu X-1,
- 7) informacije o mjerama preduzetim u cilju poboljšanja procjena inventara gasova s efektom staklene bašte koje su bile predmet izmjena;
- 8) informacije o stvarnim ili procijenjenim alokacijama verifikovanih emisija postrojenja koja su u sistemu trgovine emisijama po kategorijama izvora u okviru inventara gasova s efektom staklene bašte, gde je to moguće, i udelu tih verifikovanih emisija u ukupnim emisijama gasova s efektom staklene bašte po kategorijama izvora emisija za godinu X-2;
- 9) rezultate izvršenih provjera usklađenosti podataka iz inventara gasova s efektom staklene bašte za godinu X-2, sa verifikovanim emisijama gasova s efektom staklene bašte iz tačke 8) ovog stava;
- 10) rezultate izvršenih provjera usklađenosti podataka korišćenih za procjenu emisija gasova s efektom staklene bašte u pripremi inventara gasova s efektom staklene bašte za godinu X-2, sa:
- podacima korišćenim za pripremu inventara iz tačke 2) ovog stava;
 - podacima iz evidencije o fluorisanim gasovima sa efektom staklene bašte koja se vodi u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha;
 - podacima iz energetskega sektora na osnovu kojih nadležni organ za statistiku izrađuje Energetski bilans Crne Gore;
- 11) opis sistema, odnosno promjena sistema inventara gasova s efektom staklene bašte, ako postoje;
- 12) opis promjena u nacionalnom registru emisija odnosno kredita;
- 13) informacije o planovima osiguranja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka, ocjenu opšte nesigurnosti, opštu ocjenu cjelovitosti i druge elemente Izvještaja o inventaru gasova s efektom staklene bašte;
- 14) informacije o namjerama da se iskoriste fleksibilnosti i o korišćenju prihoda u skladu sa propisom kojim se uređuju fleksibilne mogućnosti trgovine emisijama putem pozajmljivanja, skladištenja i prijenosa emisija
- 15) i druge podatke u skladu sa relevantnim odlukama Evropske Komisije, Energetske Zajednice i Konvencije.

Metodologija za monitoring i izvještavanje u LULUCF sektoru u skladu sa stavom 1. tačka 3) ovog člana podrazumijevaju korišćenje:

- 1) podataka o promjeni namjene zemljišta za određenu geografsku lokaciju u skladu sa smjernicama IPCC iz 2006. godine za inventare gasova s efektom staklene bašte;
- 2) metodologije Nivoa 1 u skladu sa smjernicama iz tačke 1. ovog stava;
- 3) metodologije najmanje Nivoa 2 u slučaju da rezervoari ugljenika predstavljaju najmanje 25–30% emisija ili uklanjanja u kategoriji izvora ili uklanjanja putem ponora koja je prioritet u sistemu inventara jer njena procjena ima znatan uticaj na:
 - ukupan inventar gasova s efektom staklene bašte u smislu apsolutnog nivoa emisije i uklanjanja putem ponora,
 - trend emisija i uklanjanja putem ponora ili
 - nesigurnosti u pogledu emisija i uklanjanja putem ponora u kategorijama korišćenja zemljišta, u skladu sa smjernicama iz tačke 1) ovog stava.

Podstiče se primjena metodologije Nivoa 3 u skladu sa smjernicama IPCC.

Član 11

Izveštaj o inventaru gasova s efektom staklene bašte priprema se na osnovu obrazaca za izradu inventara koji su dati u Prilogu 5.

Podacima iz inventara gasova s efektom staklene bašte popunjavaju se zajedničke tabele za izveštavanje i prema potrebi transformišu u datoteku formata XML (Extensible Markup Language – proširivi jezik za označavanje), u zavisnosti od dostupnosti odgovarajućeg softvera.

Izveštaj o inventaru gasova s efektom staklene bašte sadrži i informacije iz člana 3, kao i čl. 15- 22 ove uredbe.

Član 12

Ukoliko pri izradi inventara organ uprave utvrdi potrebu i ponovo proračuna emisije i uklanjanje putem ponora iz člana 10. stav 1. tačka 4) ove Uredbe za godine 1990, 2005. i za godinu X-3, obavezan je da razloge za ponovni proračun i objašnjenje kako je održana usklađenost vremenskih serija za sve izveštajne godine navede u izveštaju o inventaru.

Ove informacije sadržane su i u rezimeu poglavlja posvećenog ponovnom proračunu.

Član 13

Organ uprave unapređuje inventare i priprema Plan unapređenja inventara i rokove za realizaciju pojedinačnih predloženih unapređenja i obezbjeđuje informacije o preduzetim unapređenjima u izveštaju o inventaru.

Sadržaj informacija koje je neophodno uključiti u izveštaj o preduzetim unapređenjima inventara, dat je u Prilogu 6 ove uredbe.

Izveštaj o inventaru gasova s efektom staklene bašte sadrži pitanja koja su po prvi put izložena u najnovijim odgovarajućim izveštajima o reviziji i pitanja koja se ponavljaju iz prethodnih izveštaja o reviziji.

Član 14

Za pripremu izveštaja o inventaru Energetske zajednice organ uprave dostavlja informacije o metodama izrade inventara, emisionim faktorima i povezanim metodološkim opisima za ključne kategorije.

Član 15

Informacije koje su sastavni dio Izveštaja o inventaru, a tiču se procjena nesigurnosti najmanje prema pristupu 1, bliže su definisane Prilogom 7.

Informacije iz stava 1 ovog člana, sadrže:

- 1) za kategorije koje su u izvještaju označene kao „nije procijenjeno” (NE) detaljno objašnjenje razloga korišćenja ove oznake, naročito kada smjernice za inventar gasova s efektom staklene bašte pružaju metode za procjenu, u skladu sa modalitetima, postupcima i smjericama za transparentnost;
- 2) objašnjenje u vezi sa geografskim područjem obuhvaćenim inventarom gasova s efektom staklene bašte i objašnjenje za postojanje razlika u slučaju kada postoje razlike između geografske pokrivenosti koju uključuje inventar dostavljen Konvenciji i Sporazumu iz Pariza i onog urađenog i dostavljenog Energetskoj zajednici..

Član 16

Format za izvještavanje o stvarnim ili procijenjenim alokacijama verifikovanih emisija postrojenja koja učestvuju u sistemu trgovine emisijama iz člana 10. stav 1. tačka 8) ove uredbe dat je u Prilogu 8.

Član 17

Informacije o rezultatima provjera iz člana 10. stav 1. tačka 10) podtačka (1) ove Uredbe i o usklađenosti podataka u skladu sa članom 10. stav 1. tačka 2) ove Uredbe date u tekstualnom obliku, sadrže informacije:

- da li su procjene emisija ugljen monoksida (CO), sumpor-dioksida (SO₂), azotnih oksida (NO_x) i isparljivih organskih jedinjenja iz inventara o zagađujućim materijama, određenog u zakonu kojim se uređuje zaštita vazduha, u skladu sa odgovarajućim procjenama emisija u inventaru gasova s efektom staklene bašte iz člana 8. ove Uredbe;
- datume dostavljanja izvještaja u skladu sa Konvencijom o prekograničnom prijenosu zagađujućih materija u vazduh na velikim udaljenostima, koji su upoređeni sa inventarom gasova s efektom staklene bašte.

Ako provjere iz stava 1. ovog člana pokažu razliku između ukupnih emisija od više od +/- 5% ne uključujući sektor LULUCF za određenu zagađujuću materiju u vazduhu iz inventara gasova s efektom staklene bašte i inventara zagađujućih materija u vazduh izrađenih u skladu sa propisima kojim se uređuje zaštita vazduha, pored informacija u tekstualnom obliku iz stava 1. ovog člana, navode se i informacije za pomenutu zagađujuću materiju iz vazduha u Prilogu 9. –

Ako je razlika iz stava 2. ovog člana veća od +/- 5% rezultat korekcije grešaka u vezi sa podacima ili razlikom u geografskoj pokrivenosti ili području primjene odgovarajućih pravnih instrumenata, daju se samo informacije iz stava 1 ovog člana.

Član 18

Informacije o rezultatima provjere iz člana 10. stav 1. tačka 10) podtačka (2) ove Uredbe date u tekstualnom obliku, sadrže:

- 1) provjere sprovedene u pogledu nivoa detalja, skupova podataka i upoređenih dostavljenih izvještaja;
- 2) glavne rezultate provjera i objašnjenja glavnih nedosljednosti;
- 3) podatke o tome da li su upotrijebljeni podaci koje su operateri prikupili u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita vazduha i na koji način su upotrijebljeni;
- 4) ako provjere nisu sprovedene, razloge zbog kojih se smatra da pomenute provjere nisu relevantne.

Član 19

Informacije o rezultatima provjera iz člana 10. stava 1. tačka 9) podtačka (3) ove uredbe daju se u tekstualnom obliku, navodeći razlike između referentnog pristupa proračunatog na osnovu podataka uključenih u inventar gasova s efektom staklene bašte i referentnog pristupa proračunatog na osnovu podataka energetske statistike.

Kvantitativne informacije i objašnjenja razlika većih od $\pm 2\%$ u ukupnoj vidljivoj nacionalnoj potrošnji fosilnih goriva na ukupnom nivou za sve kategorije fosilnih goriva za godinu X-2 iz stava 1. ovog člana su date u Prilogu 10.

Član 20

U odgovarajućim poglavljima izvještaja o inventaru gasova s efektom staklene bašte jasno se navodi ako od prethodnog izvještaja o inventaru nije bilo promjena u opisu sistema inventara ili, ako je primjenljivo, registra klimatskih promjena.

Član 21

Informacije o antropogenim emisijama gasova s efektom staklene bašte iz sektora i kategorija navedenih u članu 10. stav 1. tačka 1) ove uredbe, i ažuriranja takvih informacija iz člana 10. stav 1. tačka 4) ove uredbe date su u Prilogu 11.

Član 22

Izvještaj o inventaru gasova s efektom staklene bašte iz člana 10. ove uredbe sadrži i sledeće informacije o nacionalnom sistemu inventara gasovi s efektom staklene bašte:

- 1) naziv i kontakt podatke organa nadležnog za izradu inventara gasovi s efektom staklene bašte;
- 2) uloge i odgovornosti organa i organizacija vezano za planiranje, pripremu i postupak upravljanja inventarom gasovi s efektom staklene bašte, kao i institucionalne, pravne i proceduralne mehanizme za njegovu pripremu;
- 3) opis procesa/postupka prikupljanja podataka o aktivnostima, za odabir emisionih faktora i metoda za izradu procjena emisija gasovi s efektom staklene bašte;
- 4) opis korišćenih pristupa i rezultate utvrđivanja ključnih kategorija;

- 5) opis procesa/postupaka kojima se određuje kada se obavljaju ponovni proračuni prethodno dostavljenih podataka o inventaru gasovi s efektom staklene bašte;
- 6) opis plana obezbjeđenja i kontrole kvaliteta, njegovo sprovođenje i utvrđeni ciljevi kvaliteta, informacije o unutrašnjim i spoljašnjim postupcima/procesima ocjenjivanja i pregleda i njihovim rezultatima u skladu sa smjernicama za nacionalne sisteme utvrđene u Prilogu Odluke 19/CMP.1 Konferencije strana Konvencije;
- 7) opis procesa/postupaka zvanične provjere i odobrenja inventara gasovi s efektom staklene bašte.

Izvještaj iz stava 1. ovog člana sadrži i opis mehanizama za obezbjeđenje pristupa informacijama Organa uprave za potrebe izrade inventara gasovi s efektom staklene bašte, uključujući podatke o organima i organizacijama koji dostavljaju informacije, redovno utvrđivanje rokova za pristup informacijama, stepen detalja i cjelovitosti podataka kojima je omogućen pristup.

Član 23

Organ uprave:

- (a) svake godine za prijavljene vremenske serije, arhivira informacije o inventaru, uključujući: sve raščlanjene emisione faktore, podatke o aktivnostima i dokumentaciju o tome kako su oni generisani i raščlanjeni, internu dokumentaciju o postupcima obezbeđivanja i kontrole kvaliteta, eksternim i internim revizijama, dokumentaciju o godišnjim ključnim izvorima i identifikaciji ključnih izvora i planiranim poboljšanjima inventara.
- (b) omogućava revizionim timovima za prijedlog u skladu sa modalitetima, postupcima i smjernicama za transparentnost, pristup svim arhiviranim informacijama korišćenim za pripremu inventara, uzimajući u obzir pravila o povjerljivosti podataka utvrđena posebnim propisima;
- (c) blagovremeno odgovara na zahtjeve za pojašnjenjima informacijama o inventaru koje proizilaze iz različitih faza procesa revizije informacija o inventaru i informacija o sistemu inventara.

Organ uprave je dužan da omogući jednostavan pristup arhiviranim informacijama.

Član 24

Prilozi od 1 do 11 čine sastavni dio ove uredbe.

Član 25

Danom stupanja na snagu ove uredbe prestaje da važi Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte ("Sl. list CG", br. 55/2020).

Član 26

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

PRILOG 1

GASOVI SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE

Ugljen-dioksid (CO₂)

Metan (CH₄)

Azot-suboksid (N₂O)

Sumpor-heksafluorid (SF₆)

Azot-trifluorid (NF₃)

Fluorougljovodici (jedinjenja HFC):

- (a) HFC -23 CHF₃
- (b) HFC -32 CH₂F₂
- (c) HFC -41 CH₃F
- (d) HFC -125 CHF₂CF₃
- (e) HFC -134 CHF₂CHF₂
- (f) HFC -134a CH₂FCF₃
- (g) HFC -143 CH₂FCHF₂
- (h) HFC -143a CH₃CF₃
- (i) HFC -152 CH₂FCH₂F
- (j) HFC -152a CH₃CHF₂
- (k) HFC -161 CH₃CH₂F
- (l) HFC -227ea CF₃CHF₂CF₃
- (m) HFC -236cb CF₃CF₂CH₂F
- (n) HFC -236ea CF₃CHF₂CHF₂
- (o) HFC -236fa CF₃CH₂CF₃
- (p) HFC -245fa CHF₂CH₂CF₃
- (q) HFC -245ca CH₂FCF₂CHF₂
- (r) HFC -365mfc CH₃CF₂CH₂CF₃
- (s) HFC -43 -10mee CF₃CHF₂CH₂CF₃ ili (C₅H₂F₁₀)

Perfluorougljenici (jedinjena PFC):

- 1. PFC -14, perfluorometan, CF₄
- 2. PFC -116, perfluoroetan, C₂F₆
- 3. PFC -218, perfluoropropan, C₃F₈
- 4. PFC -318, perfluorociklobutan, c-C₄F₈
- 5. Perfluorociklopropan c-C₃F₆
- 6. PFC -3-1-10, perfluorobutan, C₄F₁₀
- 7. PFC -4-1-12, perfluoropentan, C₅F₁₂
- 8. PFC -5-1-14, perfluoroheksan, C₆F₁₄
- PFC -9-1-18, C₁₀F₁₈

Akronim, uobičajeno ime ili hemijski naziv	Potencijal globalnog zagrijavanja
Ugljen-dioksid (CO ₂)	1
Metan (CH ₄)	28
Azot-suboksid (N ₂ O)	265
Sumpor-heksafluorid (SF ₆)	23.500
Azot-trifluorid (NF ₃)	16.100
Fluorougljovodonici (HFC):	
HFC -23 CHF ₃	12.400
HFC -32 CH ₂ F ₂	677
HFC -41 CH ₃ F	116
HFC -125 CHF ₂ CF ₃	3.170
HFC -134 CHF ₂ CHF ₂	1.120
HFC -134a CH ₂ FCF ₃	1.300
HFC -143 CH ₂ FCHF ₂	328
HFC -143a CH ₃ CF ₃	4.800
HFC -152 CH ₂ FCH ₂ F	16
HFC -152a CH ₃ CHF ₂	138
HFC -161 CH ₃ CH ₂ F	4
HFC -227ea CF ₃ CHF ₂ CF ₃	3.350
HFC -236cb CF ₃ CF ₂ CH ₂ F	1.210
HFC -236ea CF ₃ CHF ₂ CHF ₂	1.330
HFC -236fa CF ₃ CH ₂ CF ₃	8.060
HFC -245fa CHF ₂ CH ₂ CF ₃	858
HFC -245ca CH ₂ FCF ₂ CHF ₂	716
HFC -365mfc CH ₃ CF ₂ CH ₂ CF ₃	804
HFC -43 -10mee CF ₃ CHF ₂ CF ₂ CF ₃ или (C ₅ H ₂ F ₁₀)	1.650
Perfluorouglenjenci (PFC-и):	
PFC -14, perfluorometan, CF ₄	6.630
PFC -116, perfluoroetan, C ₂ F ₆	11.100
PFC -218, perfluoropropan, C ₃ F ₈	8.900
PFC -318, perfluorociklobutan, c-C ₄ F ₈	9.540
Perfluorociklopropan, c-C ₃ F ₆	9.200
PFC -3-1-10, perfluorobutan, C ₄ F ₁₀	9.200
PFC -4-1-12, perfluoropentan, C ₅ F ₁₂	8.550
PFC -5-1-14, perfluoroheksan, C ₆ F ₁₄	7.910
PFC -9-1-18, C ₁₀ F ₁₈	7.190

The first part of the paper discusses the importance of the research and the objectives of the study. It highlights the need for a comprehensive understanding of the subject matter and the role of the researcher in this process. The study aims to explore the various aspects of the topic and provide a detailed analysis of the findings.

Section	Content
Introduction	Overview of the study and its significance.
Literature Review	Summary of existing research and theoretical frameworks.
Methodology	Description of the research methods and data collection procedures.
Results	Presentation of the findings and statistical analysis.
Discussion	Interpretation of the results and their implications.
Conclusion	Summary of the study and recommendations for future research.

PRILOG 3

Indikatori

Br.	Naziv indikatora	Indikator	Numerator /denominator ⁽¹⁾	Uputstva /definicije ⁽²⁾ (³)	Godina X-2
1.	TRANSFORMACIJA B0	Specifične emisije CO ₂ iz javnih termoelektrana i termoelektrana-toplana, uključujući proizvodnju za vlastite potrebe (t/TJ)	Emisija CO ₂ iz javnih i termoelektrana kombinovanih termoelektrana – toplana, uključujući proizvodnju za vlastite potrebe, kt	Emisije CO₂ iz svakog sagorevanja fosilnih goriva za bruto proizvodnju električne i toplotne energije u javnim termoelektranama i kombinovanim termoelektranama – toplanima, uključujući proizvodnju za vlastite potrebe. Ne uključuje emisije iz toplana. Bruto proizvedena električna energija i sva toplotna prodana trećim stranama, u javnim termoelektranama i kombinovanim termoelektranama-toplanama, uključujući proizvodnju za vlastite potrebe. Proizvodnja iz toplana nije uključena. Primarna delatnost javnih termoelektrana jeste proizvodnja električne (i toplotne) energije za prodaju trećim stranama. One mogu biti u privatnom ili javnom vlasništvu. Termoelektrane sa proizvodnjom za vlastite potrebe proizvode električnu (i toplotnu) energiju u potpunosti ili delomično za vlastite potrebe kao delatnost koja podržava njihovu primarnu delatnost. Bruto proizvodnja električne energije meri se na izlazu (iz generatora) glavnih transformatora, tj. uključena je potrošnja električne energije u pomoćnim postrojenjima i transformatorima (izvor: energetske bilans).	

¹ Numerator /denominator unosi se ako već nisu uključeni u Zajednički obrazac za izveštavanje (CRF).

² U popunjavanju ovog obrasca treba da se slede ta uputstva. Ako ne mogu u potpunosti da se slede ili ako numerator/denominator nije u potpunosti usklađen, to treba jasno da se naznači.

³ Upućivanje na kategorije izvora prema IPCC-u odnose se na izmenjena uputstva IPCC-a za nacionalne inventare gasovi s efektom staklene bašte iz 2006. godine.

Br.	Naziv indikatora	Indikator	Numerator /denominator ⁽¹⁾	Uputstva /definicije ⁽²⁾⁽³⁾	Godina X-2
2	TRANSFORMACIJA E0	Specifična emisija SO ₂ iz postrojenja sa proizvodnjom za vlastite potrebe (t/TJ)	Emisija SO ₂ iz i termoelektrana kombinovanih termoelektrana – toplana sa proizvodnjom za vlastite potrebe, kt Svi proizvodi termoelektrana i kombinovanih termoelektrana – toplana sa proizvodnjom za vlastite potrebe, PJ	Emisije SO ₂ iz svakog sagorevanja fosilnih goriva za bruto proizvodnju električne i toplotne energije u termoelektranama i kombinovanim termoelektranama - toplinama sa proizvodnjom za vlastite potrebe. Ne uključuje emisije iz toplana. Bruto proizvedena električna i toplotna energija u termoelektranama i kombinovanim termoelektranama-toplanama sa proizvodnjom za vlastite potrebe. Termoelektrane sa proizvodnjom za vlastite potrebe proizvode električnu (i toplotnu) energiju u potpunosti ili delimično za vlastite potrebe kao prateća delatnost svoje primarne delatnosti.	
3.	INDUSTRIJA A1.1	Intenzitet SO ₂ u industriji gvožđa i čelika, t/milion EUR	Ukupna emisija SO ₂ iz industrije gvožđa i čelika, kt Bruto dodatna vrednost - industrija gvožđa i čelika, milijarde EUR	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva u proizvodnji gvožđa i čelika uključujući sagorevanje za potrebe proizvodnje električne i toplotne energije (kategorija izvora prema IPCC-u 1A2a), u procesima proizvodnje gvožđa i čelika (kategorija izvora prema IPCC-u 2C1) i procesima proizvodnje ferolegura (kategorija izvora prema IPCC-u 2C2). Bruto dodatna vrednost uz nepromenljive cene na nivou 1995. u proizvodnji gvožđa, čelika i ferolegura (NACE 27.1), proizvodnji cevi (NACE 27.2), ostaloj primarnoj obradi gvožđa i čelika, (NACE 27.3), livenju gvožđa (NACE 27.51) i livenju čelika (NACE 27.52) (izvor: nacionalni računi).	
4.	INDUSTRIJA A1.2	Intenzitet SO ₂ iz potrošnje energije u hemijskoj industriji, t/milion EUR	Emisija SO ₂ iz potrošnje energije u hemijskoj industriji, kt	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva u proizvodnji hemikalija i hemijskih proizvoda uključujući sagorevanje za potrebe proizvodnje električne i toplotne energije (kategorija izvora prema IPCC-u 1A2c).	

Br.	Naziv indikatora	Indikator	Numerator /denominator ⁽¹⁾	Uputstva /definicije ⁽²⁾ (³)	Godina X-2
5.	INDUSTRIJA A1.3	Intenzitet SO ₂ iz potrošnje energije u industriji stakla, keramike i građevinskih materijala, t/miliona EUR	Bruto dodatna vrednost hemijske industrije, milijarde EUR Emisija SO ₂ iz potrošnje energije u industriji stakla, keramike i građevinskih materijala, kt Bruto dodatna vrednost - stakla, industrija milijarde EUR	Bruto dodatna vrednost uz nepromenljive cene na nivou 2016. u proizvodnji hemikalija i hemijskih proizvoda (NACE 24) (izvor: nacionalni računi). Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva u proizvodnji nemetalnih mineralnih proizvoda (NACE 26), uključujući sagorevanje za potrebe proizvodnje električne i toplotne energije. Bruto dodatna vrednost uz nepromenljive cene na nivou iz 2016. u proizvodnji nemetalnih mineralnih proizvoda (NACE 26) (izvor: nacionalni računi).	
6.	INDUSTRIJA A1.4	Intenzitet SO ₂ iz potrošnje energije u industriji hrane, pića i duvana, t/miliona EUR	Emisija SO ₂ iz potrošnje energije u industriji hrane, pića i duvana, kt Bruto dodatna vrednost - industrija hrane, pića i duvana, milion EUR	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva u proizvodnji prehrambenih proizvoda, pića i duvanskih proizvoda, uključujući sagorevanje za potrebe proizvodnje električne i toplotne energije (kategorija izvora prema IPCC-u 1A2e). Bruto dodatna vrednost uz nepromenljive cene na nivou 2016. u proizvodnji prehrambenih proizvoda i pića (NACE 15) i duvanskih proizvoda (NACE 16) (izvor: nacionalni računi).	
7.	INDUSTRIJA A1.5	Emisija SO ₂ u potrošnji papirnoj i štamparskoj industriji, t/miliona EUR	Emisija SO ₂ u potrošnji energije u papirnoj i štamparskoj industriji, kt Bruto dodatna vrednost - papirna i štamparska industrija, milion EUR	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva u proizvodnji drvene celuloze, papira i papirnih proizvoda i u objavljivanju, štampanju i reprodukciji medija, uključujući emisiju iz sagorevanja za potrebe proizvodnje električne i toplotne energije (kategorija izvora prema IPCC-u 1A2d). Bruto dodatna vrednost uz nepromenljive cene na nivou 2016. u proizvodnji drvene celuloze, papira i papirnih proizvoda (NACE 21), i u objavljivanju, štampanju i reprodukciji medija (NACE 22), (izvor: nacionalni računi).	
8.	DOMAĆINSTVA A0	Specifična emisija SO ₂ iz domaćinstava za	Emisija SO ₂ za grejanje domaćinstava, kt	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva za grejanje domaćinstava.	

Br.	Naziv indikatora	Indikator	Numerátor /denominator ⁽¹⁾	Uputstva /definicije ^{(2),(3)}	Godina X-2
		grejanje prostora, t/m ²	Površina stalno nastanjenih stambenih prostora, milion m ²	Ukupna površina stalno nastanjenih stambenih prostora.	
9.	USLUGE B0	Specifična emisija SO ₂ za grejanje prostora iz i komercijalnog i institucionalnog sektora, kg /m ²	Emisija SO ₂ za grejanje prostora u komercijalnom i institucionalnom sektoru, kt	Emisija SO ₂ iz sagorevanja fosilnih goriva za grejanje prostora u komercijalnim i institucionalnim zgradama u javnom i privatnom sektoru.	
10.	SAOBRAĆAJ B0	Specifična emisija SO ₂ iz putničkih vozila na dizelski pogon, g/100 km	Površina uslužnih prostora, milion m ²	Ukupna površina uslužnih prostora (NACE 41, 50, 51, 52, 55, 63, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 80, 85, 90, 91, 92, 93, 99).	
			Emisija SO ₂ iz putničkih vozila na dizelski pogon, kt	Emisija SO ₂ iz sagorevanja dizel goriva u svim saobraćajnim delatnostima koje uključuju putnička vozila vrste M1 (kategorija izvora prema IPCC-u 1A3bi, samo dizel).	
			Kilometraža putničkih vozila na dizelski pogon, milion kt	Ukupna kilometraža putničkih vozila na dizelski pogon kojima je dozvoljeno učestvovanje u saobraćaju (izvor: statistika iz oblasti saobraćaja).	
			Emisija SO ₂ iz putničkih vozila na benzinski pogon, kt	Emisija SO ₂ iz sagorevanja benzina u svim saobraćajnim delatnostima koje uključuju putnička vozila vrste M1 (kategorija izvora prema IPCC-u 1A3bi, samo benzin).	
11.	SAOBRAĆAJ B0	Specifična emisija SO ₂ iz putničkih vozila na benzinski pogon, g/100 km	Kilometraža putničkih vozila na benzinski pogon, milion km	Ukupna kilometraža putničkih vozila na benzinski pogon kojima je dozvoljeno učestvovanje u saobraćaju (izvor: statistika iz oblasti saobraćaja).	

PRILOG 4

Inventar gasova s efektom staklene bašte sa procijenjenim podacima

Godina za koju se izveštava: X-1
Godina izveštavanja: X

KATEGORIJE IZVORA I PONORA gasova s efektom staklene bašte		SO ₂ ⁴	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Neodređena mešavina HFCs i PFCs	NF ₃	Ukupno	Emisije -1 ⁵	Emisije -2 ⁶
		CO ₂ ekvivalent(kt)										
Ukupne nacionalne emisije i uklanjanja												
1	Energetika											
A	Aktivnosti sagorevanja fosilnih goriva											
1	Energetska postrojenja											
2	Industrija i građevinarstvo											
3	Saobraćaj											

⁴Za ugljen dioksid (CO₂) iz korišćenja zemljišta, promene namene zemljišta i šumarstva potrebno je prijaviti neto emisije/uklanjanja. Za potrebe izveštavanja znakovi za uklanjanje uvek su negativni (-), a za emisije pozitivni (+)

⁵ Emisije GHG iz postrojenja i vazduhoplovnih aktivnosti

⁶ Emisije iz IPCC sektora (bez LULUCF), osim emisija GHG iz postrojenja i vazduhoplovnih aktivnosti

KATEGORIJE IZVORA I PONORA gasova s efektom staklene bašte										Emisije -15	Emisije -26
	SO _{2,4}	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Neodređena mešavina HFCs i PFCs	NF ₃	Ukupno	CO ₂ ekvivalent (kt)	CO ₂ ekvivalent (kt)
4	Drugi sektori										
5	Ostalo										
B	Fugitivne emisije iz goriva										
1	Čvrsta goriva										
2	Nafta i prirodni gas										
C	Saobraćaj i skladištenje CO ₂										
2	Industrijski procesi i upotreba proizvoda										
A	Industrija minerala										
B	Hemijska industrija										
C	Metalna industrija										
D	Neenergetski proizvodi iz goriva i upotreba rastvarača										

KATEGORIJE IZVORA I PONORA gasova s efektom staklene bašte											Emisije -1 ⁵	Emisije -2 ⁶							
E	F	G	H	3	A	B	C	D	E		CO ₂ ekvivalent (kt)	CO ₂ ekvivalent							
											SO ₂ ⁴	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Neodređena mešavina HFCs i PFCs	NF ₃	Ukupno
											CO ₂ ekvivalent(kt)								
	Elektronska industrija																		
	Upotreba proizvoda kao zamena za stvari koje oštećuju ozonski omotač (ODS)																		
	Proizvodnja i upotreba drugih proizvoda																		
	Ostalo																		
	Poljoprivreda																		
	Enterična fermentacija																		
	Upravljanje stajskim đubrivom																		
	Gajenje pirinča																		
	Poljoprivredna zemljišta																		
	<i>Kontrolisano spaljivanje savana</i>																		

KATEGORIJE IZVORA I PONORA SO₂⁴
gasova s efektom staklene bašte

SO ₂ ⁴	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Neodređena mešavina HFCs i PFCs	NF ₃	Ukupno

CO₂ ekvivalent(kt)

Ukupne emisije gasova s efektom staklene bašte u CO₂ ekvivalentu, uključujući indirektni SO₂, sa korišćenjem zemljišta, promenom namene zemljišta i šumarstvom

Kratki opis ključnih pokretača na kojima se temelji povećanje ili smanjenje emisija staklene bašte u X-1 (proxi vrednost) u poređenju sa X-2 (inventar). Ako su te informacije javno dostupne, navodi se odgovarajuća veb stranica.
 Mogu se navesti i informacije o nesigurnosti povezanim sa procenama za sektor LULUCF

Emisije	Emisije
-1 ⁵	-2 ⁶
CO ₂ ekvivalent (kt)	CO ₂ ekvivalent

Član pravilnika	Informacije koje se dostavljaju u NIR-u ⁷	Informacije koje se dostavljaju u posebnom aneksu NIR-a	Upućivanje na poglavlje u NIR-u ili u posebnom aneksu
Izveštavanje o ponovnom proračunavanju	Obavezno	Nije primenljivo	Poglavlje NIR-a o ponovnim proračunima i poboljšanjima
Izveštavanje o sprovođenju preporuka u Tabeli iz Priloga 7	Obavezno	Obavezno	Poglavlje NIR-a o ponovnim proračunima i poboljšanjima
Izveštavanje o nesigurnosti	Nije primenljivo	Obavezno	
Izveštavanje o potpunosti	Obavezno		U odgovarajućoj zajedničkoj tabeli za izveštavanje (CRT) i odgovarajućim poglavljima NIR-a
Izveštavanje o usklađenosti prijavljenih emisija u odnosu na podatke o verifikovanim emisijama gasova s efektom staklene bašte koje izveštavaju postrojenja i operateri na osnovu zakona kojim se uređuju klimatske promene (podaci iz Priloga 10)	Nije primenljivo	Obavezno	

⁷ Izveštaj o inventaru GHG (engl. National Inventory Report) - NIR

Član pravilnika	Informacije koje se dostavljaju u NIR-u ⁷	Informacije koje se dostavljaju u posebnom NIR-a	Informacije koje se dostavljaju u posebnom aneksu	Upućivanje na poglavlje u NIR-u ili u posebnom aneksu
Izveštavanje o usklađenosti prijavljenih emisija u odnosu na podatke o verifikovanim emisijama gasova s efektom staklene bašte koje izveštavaju postrojenja i operateri na osnovu zakona kojim se uređuju klimatske promene (informacije u tekstualnom obliku)	Moguće	Moguće		Ako je u NIR-u: u relevantnim pod-poglavljima NIR-a
Izveštavanje o usklađenosti dostavljenih podataka o zagađujućim materijama u vazduhu	Moguće	Moguće		Ako je u NIR-u: u poglavlju o „planu osiguranja kvaliteta, kontrola kvaliteta i verifikacije”
Izveštavanje o usklađenosti podataka o fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte	Moguće	Moguće		Ako je u NIR-u: u relevantnim pod-poglavljima NIR-a
Izveštavanje o usklađenosti podataka u odnosu na podatke iz oblasti energetike	Moguće	Moguće		Ako je u NIR-u: u relevantnim pod-poglavljima NIR-a
Izveštavanje o promenama u opisu nacionalnog sistema inventara	Obavezno	Nije primenljivo		U relevantnim poglavljima NIR-a

Godina poslednje revizije inventara u okviru Konvencije:						
Kategorija zajedničkog obrasca za izveštavanje/ problem	Pre-poruka iz pregleđa	Br . para-grafa u Izveštaju o pregleđu	Odgovor /Status sprovođenja preporuka	Razlog nesprovođenja	Poglavlje /odjeljak u NIR-u	

PRILOG 7

Izveštavanje o nesigurnosti i potpunosti

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Kategorija IPCC-a	Gas	Emisije ili uklonjenje putem ponora u baznoj godini	Emisije ili uklonjenje putem ponora u godini X	Nesigurnost u pogledu podataka o delatno-stima	Nesigurnost u pogledu faktora emisije/parametra procene	Kombinovana nesigurnost	Dopri nos odstupanja po kategoriji u godini X	Osetljivost vrste A	Osetljivost vrste B	Nesigurnost u trendu nacionalnih emisija zbog nesigurnosti u pogledu faktora emisije/parametra procene	Nesigurnost u trendu nacionalnih emisija zbog nesigurnosti u pogledu podataka o delatno-stima	Nesigurnost trenda ukupnih nacionalnih emisija
		Ulazni podaci	Ulazni podaci	Ulazni podaci Napomena A	Ulazni podaci Napomena A	$\sqrt{E^2 + F^2}$	$\frac{(G \cdot D)^2}{(\sum D)^2}$	Napomena B	$\frac{D}{\sum C}$	I * F Napomena C	J * E * $\sqrt{2}$ Napomena D	$K^2 + L^2$
		Ekivalentg CO ₂	Ekivalentg CO ₂	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Npr. 1.A.1. Energetika - gorivo1	CO ₂											
npr. 1.A.1. Energetika - gorivo2	CO ₂											
Itd.	...											
Ukupno		$\sum C$	$\sum D$		Procenat nesigurnosti u ukupnom inventaru:		$\sum H$					$\sum M$
							$\sqrt{\sum H}$				Nesigurnost trenda	$\sqrt{\sum M}$

PRILOG 8

Izvjешavanje o usklađenosti verificiranih emisija

Verificirane emisije o kojima su podatke dostavila postrojenja i operateri u skladu sa zakonom kojim se uređuju klimatske promene (verificirane emisije) prema kategorijama izvora inventara gasova s efektom staklene bašte

izvještajna godina:

Osnova za podatke: Verificirane emisije i emisije gasova s efektom staklene bašte iz inventara za godinu X – 2

Ukupne emisije (CO ₂ -eq)				Napomena (2)
inventar GHG [kt CO ₂ eq] (3)	Verificirane emisije [kt CO ₂ eq] (3)	Odnos u % (Verificirane emisije/ emisije iz inventara GHG) (3)		
Emisije GHG iz inventara gasova s efektom staklene bašte (ukupne emisije bez LULUCF-a i bez emisija iz 1A3a Civilno vazduhoplovstvo)				
Emisije SO ₂ iz inventara gasova s efektom staklene bašte (ukupne emisije bez LULUCF-a i bez emisija iz 1A3a Civilno vazduhoplovstvo)				

Kategorija	(1)	Emisije CO ₂ inventar gasova s efektom staklene bašte [kt] (3)		Verificirane emisije [kt] (3)	Odnos u % (Verificirane emisije /emisije iz inventara GHG) (3)	Napomena (2)
1.A	Delatnosti sagorevanja goriva, ukupno					
1.A	Delatnosti sagorevanja goriva, nepokretno sagorevanje					

1.A.1	Energetika				
1.A.1.a	Proizvodnja električne i toplotne energije za javne potrebe				
1.A.1.b.	Prerada nafte				
1.A.1.c	Proizvodnja čvrstih goriva i druge energetske delatnosti				
Gvožđe i čelik (Inventr gasovi s efektom staklene bašte kombinovane kategorije CRT-a 1 A 2 a + 2 C 1 + 1 A 1c i druge relevantne kategorije CRT-a koje uključuju emisije iz industrije gvožđa i čelika (npr 1 A 1 a, 1 B 1) (4) 1 A 1 a, 1 B 1) (4)	1.A.2				
	Proizvodne industrije i građevinarstvo				
1.A.2.a.	Gvožđe i čelik				
1.A.2.b.	Obojeni metali				
1.A.2.c.	Hemikalije				
1.A.2.d.	Drvena celuloza, papir i štampa				
1.A.2.e	Prehrambena industrija, pića i duvan				
1.A.2.f.	Nemetalne rude				

1.A.2.g.	Ostalo				
1.A.3.	Saobraćaj				
1.A.3.e	Drugi oblici saobraćaja (saobraćaj cevovodima)				
1.A.4	Ostali sektori				
1.A.4.a	Komercijalni/institucionalni				
1.A.4.c	Poljoprivreda/šumarstvo/ribarstvo				
1.B	Fugitivne emisije iz goriva				
1.C	Transport i skladištenje CO ₂				
1.C.1	Transport CO ₂				
1.C.2	Ubrizgavanje i skladištenje				
1.C.3	Ostalo				
2.A	Mineralni proizvodi				
2.A.1.	Proizvodnja cementa				

2.A.2.	Proizvodnja kreča				
2.A.3.	Proizvodnja stakla				
2.A.4.	Druge upotrebe karbonata				
2.B	Hemijska industrija				
2.B.1.	Proizvodnja amonijaka				
2.B.3.	Proizvodnja adipinske kiseline (CO ₂)				
2.B.4	Proizvodnja kaprolaktama, glioksala i gliksilne kiseline				
2.B.5.	Proizvodnja karbida				
2.B.6.	Proizvodnja titanijum dioksida				
2.B.7.	Proizvodnja i upotreba natrijum karbonata				
2.B.8	Proizvodnja petrohemijskih i čađi				
2.C	Proizvodnja metala				
2.C.1.	Proizvodnja gvožđa i čelika				

2.C.2.	Proizvodnja ferolegura						
2.C.3.	Proizvodnja aluminijuma						
2.C.4.	Proizvodnja magnezijuma						
2.C.5.	Proizvodnja olova						
2.C.6.	Proizvodnja cinka						
2.C.7.	Proizvodnja ostalih metala						

Kategorija (1)	Emisije N ₂ O inventar GHG [kt CO ₂ eq] (3)			Napomena (2)
	Verifikovane emisije [kt SO ₂ eq] (3)	Odnos u % (Verifikovane emisije/emisije iz inventara GHG) (3)		
2.B.2.	Proizvodnja azotne kiseline			
2.B.3.	Proizvodnja adipinske kiseline			
2.B.4.	Proizvodnja kaprolaktama, glioksala i glioksilne kiseline			
Kategorija (1)	Emisije PFC inventar GHG [kt CO ₂ eq] (3)			Napomena (2)
	Verifikovane emisije [kt CO ₂ eq] (3)	Odnos u % (Verifikovane emisije/emisije iz inventara GHG) (3)		
2.C.3.	Proizvodnja aluminijuma			

1. Dostavljaju se podaci o verifikovanim emisijama, razdvojenim po kategorijama inventara na nivou četiri cifre ako je to moguće, a emisije nastaju, pri čemu se koriste sledeće skraćenice:

NO = ne nastaje

IE = uključeno na drugom mestu

C = poverljivo

Zanemarljivo = mali iznos verifikovanih emisija može se pojaviti u odgovarajućoj kategoriji CRF-a, ali je iznos < 5 % kategorije

2. Kolonu sa napomenama treba koristiti za davanje kratkog rezimea izvršenih provera i ukoliko se pružaju dodatna objašnjenja u pogledu Verifikovanih emisija o kojima su dostavljeni podaci.

3. Podatke koje treba dostaviti navesti do jednog decimalnog zarez za vrednosti izražene u kt i Ispunjava se na osnovu kombinovanih kategorija iz CRF na primer za Gvožđe i čelik: emisije iz inventara gasova s efektom staklene bašte kombinovane CRF kategorije 1.A.2.a + 2. C.1 + 1.A.1. c i druge relevantne kategorije CRF-a koje uključuju emisije iz proizvodnje gvožđa i čelika (npr. 1A1a, 1B1). Kombinovanje je potrebno zbog pravilne procene udela Verifikovanih emisija u emisijama iz inventara gasova s efektom staklene bašte jer verifikovane emisije mogu da sadrže emisije iz više osnovnih CRF kategorija

Oznaka: X = izveštajna godina

Izveštavanje o usklađenosti emisija zagađujućih materija u vazduh

PRILOG 9

Godina izveštavanja:

KATEGORIJE EMISIJE	Emisije zagađujuće materije Y(4) iz inventara GHG (u kt)	Emisije zagađujuće materije Y iz inventara u skladu sa obavezama UNECE Konvencije o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima (LRTAP Konvencija)	Apsolutna razlika u kt(1)	Relativna razlika u % (2)	Objašnjenja razlika
Ukupno (neto emisije)					
Energetika					
A. Sagorevanje goriva (sektorski pristup)					
1. Energetska postrojenja					
2. Industrija i građevinarstvo					
3. Saobraćaj					
4. Drugi sektori					
5. Ostalo					
A. Fugitivne emisije iz goriva					
1. Čvrsta goriva					

2. Nafta i prirodni gas i druge emisije iz proizvodnje energije					
1. Industrijski procesi i upotreba proizvoda					
A. Industrija minerala					
B. Hemijska industrija					
C. Metalna industrija					
D. Neenergetski proizvodi iz goriva i upotreba rastvarača					
E. Proizvodnja i upotreba drugih proizvoda					
F. Ostalo					
2. Poljoprivreda					
A. Upravljanje stajskim đubrivom					
B. Poljoprivredna zemljišta					
C. Spajivanje poljoprivrednih ostataka					
D. Ostalo					
5. Otpad					

A. Odlaganje čvrstog otpada						
B. Biološki tretman čvrstog otpada						
C. Spaljivanje i gorenje otpada na otvorenom						
D. Tretman i ispuštanje otpadnih voda						
E. Ostalo						
1. Ostalo						

- (1) Emisije prijavljene u inventar gasova s efektom staklene bašte umanjene za emisije iz inventara LRTAP Konvencije
(2) Razlika u kt podejlena sa emisijama prijavljenim u inventar gasova s efektom staklene bašte
(3) Podatke treba navesti do jednog decimalnog zarez za vrednosti izražene u kt i %
(4) Zagađujuće materije Y su: SO₂, CO, NOx i NMVOC

PRILOG 10

Izvištavanje o usklađenosti sa energetsom statistikom

VRSTE GORIVA

Tečno fosilno gorivo	Primarna goriva	Sirova nafta	Okvirna potrošnja o kojoj su podaci iz inventara GHG (TJ) (3)	Okvirna potrošnja proračunata korišćenjem podataka izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije dostavljeni IEA/EUROSTAT (3)	Apsolutna razlika (1) (TJ) (3)	Relativna razlika (2) % (3)	Objašnjenja za razlike
		Orimulzija (bitumen)					
		Tečni prirodni gas					
		Motorni benzin ⁸					
	Sekundarna goriva	Gorivo za mlazne motore kerozinskog tipa ⁸					
		Ostali kerozini					
		Nafta iz škriljaca					

VRSTE GORIVA	Okvirna potrošnja o kojoj su podaci iz inventara GHG (TJ) (3)	Okvirna potrošnja proračunata korišćenjem podataka izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije i dostavljeni IEA/EUROSTAT (3)	Apsolutna razlika (1) (TJ) (3)	Relativna razlika (2) % (3)	Objašnjenja za razlike
Dizel i gorivo za loženje ⁸					
Ulje za loženje ⁸					
Tečni naftni gas (TNG) ⁹					
Etan					
Nafta (primarni benzin)					
Bitumen					
Maziva					
Petrol-koks					

⁹ U skladu sa propisom kojim je uređena oblast tehničkih i drugih zahteva za tečni naftni gas.

VRSTE GORIVA	Okvirna potrošnja kojoj su podaci iz inventara GHG (TJ) (3)	Okvirna potrošnja proračunata korišćenjem podataka izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije dostavljeni IEA/EUROSTAT (3)	Apsolutna razlika (1) (TJ) (3)	Relativna razlika (2) % (3)	Objašnjenja za razlike
		Rafinerijske sirovine			
		Ostala ulja			
		Ostala tečna fosilna goriva			
		Tečna fosilna goriva ukupno			
Čvrsta fosilna goriva		Primarna goriva	Antracit		
			Kameni ugalj za koksovanje		
			Drugi bitumenizirani ugalj		

VRSTE GORIVA	Okvirna potrošnja o kojoj su podaci iz inventara GHG (TJ) (3)	Okvirna potrošnja proračunata korišćenjem podataka izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije i dostavljeni IEA/EUROSTAT (3)	Apsolutna razlika (1) (TJ) (3)	Relativna razlika (2) % (3)	Objašnjenja za razlike
Sub-bitumenozni ugaj					
Lignit					
Uljani škriljci i katranski pesak					
Sekundarna goriva					
Briketi mrkog uglja i lignita					
Koksnii gas					
Katran od uglja					
Ostala čvrsta fosilna goriva					
Čvrsta fosilna goriva ukupno					

VRSTE GORIVA	Okvirna potrošnja o kojoj su podaci iz inventara GHG (TJ) (3)	Okvirna potrošnja proračunata korišćenjem podataka izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije dostavljeni IEA/EUROSTAT (3)	Apsolutna razlika (1) (TJ) (3)	Relativna razlika (2) % (3)	Objašnjenja za razlike
Gasovito fosilno gorivo		Prirodni gas (suvi)			
Ostala gasovita fosilna goriva					
Gasovita fosilna goriva ukupno					
Otpad (frakcija koja nije biomasa)					
Ostala fosilna goriva					
Treset					

1. Podaci o okvirnoj potrošnji iz inventara gasova s efektom staklene bašte smanjeni za okvirnu potrošnju proračunatu korišćenjem podataka koji su dostavljeni za izradu Energetskog Bilansa Republike Srbije i koji su dostavljeni IEA/EUROSTAT.
2. Apsolutna razlika podeljena sa okvirnom potrošnjom iz inventara gasovi s efektom staklene bašte.

(3) Podaci se navode do jednog decimalnog zareza za vrednosti izražene u kt i %.

⁸ U skladu sa propisom kojim je uređena oblast tehničkih i drugih zahteva za tečna goriva naftnog porekla.

Izveštavanje o emisijama iz IPCC sektora i kategorija

A		X-1 [kt CO ₂ eq]
B	Emisije gasova s efektom staklene bašte	
C	Ukupne emisije gasova s efektom staklene bašte bez LULUCF-a (1)	
D	Ukupne verifikovane emisije gasova s efektom staklene bašte iz postrojenja u skladu sa zakonom kojim se uređuju klimatske promene	
E	Emisije CO ₂ iz 1.A.3.a – Civilno vazduhoplovstvo	
F	Ukupne emisije (= C-D-E)	
	Od toga iz:	
F1	-energetike (sagorevanje goriva i fugitivne emisije iz goriva)	
F2	-industrijskih procesa i upotrebe proizvoda	
F3	- poljoprivrede	
F4	- upravljanja otpadom	

(1) Ukupne emisije gasova s efektom staklene bašte, usaglašene sa ukupnim emisijama GHG bez LULUCF-a kako je za istu godinu navedeno u tabeli Summary 2. CRF-a.

Oznaka X = izveštajna godina

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera

NAZIV PROPISA

Predlog uredbe o sistemu inventara gasova s efektom staklene bašte

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Predloženim tekstom Uredbe uvodi se normativni okvir za praćenje i izvještavanje o emisijama i uklanjanju pomoću ponora gasova sa efektom staklene bašte (GHG) na nacionalnom nivou, kroz uspostavljanje funkcionalnog nacionalnog sistema inventara GHG.

Gasovi sa efektom staklene bašte, sektori iz kojih se ovi gasovi emituju ili uklanjaju putem ponora, kao i vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja za potrebe izračunavanja emisija, utvrđeni su na međunarodnom nivou i preuzeti u ovom propisu. Emisije GHG proračunavaju se i prikazuju u inventaru GHG, dok informacije o karakteristikama izvora emisija, njihovim promjenama tokom vremena i drugim relevantnim podacima čine sastavni dio Izvještaja o inventaru GHG.

Uzroci problema ogledaju se u potrebi daljeg normativnog uređenja sistema prikupljanja podataka, izrade i izvještavanja o nacionalnom inventaru emisija GHG, u skladu sa obavezama koje Crna Gora ima kao država potpisnica međunarodnih sporazuma i kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji.

Crna Gora, kao članica Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime i potpisnica Pariskog sporazuma, ugovorna strana Energetske zajednice, ima obavezu da redovno prati i izvještava o svojim emisijama i uklanjanju pomoću ponora GHG, te dostavlja izvještaje o inventaru Sekretarijatu Okvirne konvencije UN o promjeni klime, Sekretarijatu Energetske zajednice, odnosno Evropskoj agenciji za životnu sredinu.

Istovremeno, Zakonom o klimatskim promjenama („Službeni list Crne Gore“, broj 149/25), Nacionalno utvrđenim doprinosom (NDC), Nacionalnim energetske i klimatskim planom (NEKP) i drugim strateškim dokumentima, Crna Gora se obavezala na smanjenje emisija GHG do 2030, odnosno 2035. godine, kao i na postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine. Za praćenje postizanja ovih ciljeva Crnoj Gori je neophodno postojanje pouzdanog i funkcionalnog sistema inventara GHG.

Ukoliko bi se zadržalo postojeće stanje („status quo“ opcija) ne bi došlo do daljeg unapređenja nacionalnog sistema inventara GHG u skladu sa Zakonom o klimatskim promjenama, što bi direktno uticalo na ispunjavanje, odnosno neispunjavanje završnog mjerila u okviru Poglavlja 27. Takođe, otežalo bi se praćenje i izvještavanje o ostvarivanju ciljeva smanjenja emisija definisanih nacionalnim zakonodavstvom, Nacionalno utvrđenim doprinosom i preuzetim međunarodnim obavezama.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Predlogom Uredbe doprinosi se uspostavljanju i unapređenju nacionalnog sistema za praćenje, prikupljanje podataka i izvještavanje o emisijama i uklanjanju putem ponora gasova sa efektom staklene bašte (GHG), čime se obezbjeđuje transparentan, tačan, dosljedan i uporediv sistem izrade nacionalnog inventara emisija GHG i ispunjavanje obaveza izvještavanja na međunarodnom i evropskom nivou.

Predlogom Uredbe doprinosi se i daljem toku pregovora u okviru Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene sa Evropskom unijom, imajući u vidu da se stvaraju uslovi za potpuno usklađivanje sa relevantnim propisima Evropske unije iz oblasti klimatskih promjena:

- Uredbom (EU) 2018/1999;
- Uredbom (EU) 2020/1044;
- Uredbom (EU) 2020/1208;
- kao i verzijama ovih propisa usvojenim u okviru Energetske zajednice.

Predloženi propis je usklađen i sa sljedećim potvrđenim međunarodnim aktima:

- Okvirnom konvencijom Ujedinjenih nacija o promjeni klime, usvojenom na Samitu o Zemlji u Rio de Žaneiru 1992. godine i
- Pariskim sporazumom, usvojenim 12. decembra 2015. godine u Parizu.

Donošenje ove uredbe doprinosi i sprovođenju ciljeva definisanih Zakonom o klimatskim promjenama, Nacionalno utvrđenim doprinosom (NDC) i Nacionalnim energetske i klimatskim planom (NEKP) Crne Gore, koji se odnose na smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i postizanje klimatske neutralnosti.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju

Obaveza donošenja Uredbe proizilazi iz Zakona o klimatskim promjenama.

U slučaju izostanka usvajanja ne ispunjava se odredba Zakona, odlaže se mogućnost praćenja postizanja obaveza u vezi sa smanjenjem emisija gasova sa efektom staklene bašte što bi direktno negativno uticalo na neispunjavanje završnog mjerila za Poglavlje 27 - Životna sredina i klimatske promjene.

S obzirom na to da obaveza donošenja ovog propisa proizilazi iz Zakona o klimatskim promjenama, preferirana opcija je donošenje uredbe.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Donošenje propisa nema negativnih efekata.

Primjena uredbe će uticati pozitivno na sve subjekte, jer omogućava uspostavljanje pouzdanog sistema praćenja emisija GHG i analizu trendova emisija po sektorima. Na osnovu tih podataka omogućava se kvalitetnije planiranje politika i mjera za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i praćenje ostvarivanja nacionalnih i međunarodnih klimatskih ciljeva.

Predlog uredbe omogućice takođe informisanje svim zainteresovanim stranama o emisijama i trendovima.

Takođe, donošenje uredbe ne dovodi do povećanja administrativnih opterećenja, imajući u vidu da se aktivnosti izrade inventara GHG već sprovode u okviru postojećih obaveza izvještavanja prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promjeni klime. Nadležni organi već raspolažu administrativnim kapacitetima potrebnim za realizaciju ovih aktivnosti.

Primjena ove Uredbe neće izazvati nove troškove na teret građana, ne očekuje se uticaj na poslovanje malih i srednjih preduzeća, niti bilo kog drugog privrednog subjekta.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

Za implementaciju predloženog propisa nije potrebno obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore, jer se aktivnosti koje se odnose na izradu inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte već sprovode u okviru postojećih nadležnosti i administrativnih kapaciteta nadležnih organa.

Implementacijom ove uredbe ne proizilaze dodatne međunarodne finansijske obaveze, niti se predviđa ostvarivanje prihoda za Budžet Crne Gore.

Na predlog propisa nijesu dostavljene posebne sugestije Ministarstva finansija.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, obrazložiti

Pomoć prilikom izrade teksta Predloga uredbe pružili su eksperti angažovani kroz projekat „Support to Montenegro in fulfilling requirements under Chapter 27 of the EU Acquis and related capacity building“, koji predstavlja IPA podršku Crnoj Gori u procesu usklađivanja sa klimatskim dijelom pravne tekovine Evropske unije u okviru Poglavlja 27.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Nema potencijalnih prepreka za implementaciju propisa.
- Tokom implementacije Uredbe, u slučaju potrebe, u skladu sa propisanim procedurama nadležno ministarstvo redovno će obavještavati Evropsku Komisiju.
- Glavni indikatori po kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva je mogućnost ispunjenja završnih mjerila u okviru Poglavlja 27.
- Monitoring i evaluaciju sprovođenja uredbe će vršiti ministarstvo nadležno za poslove životne sredine i nadležni organ uprave.

Datum i mjesto:
Podgorica, 12. mart 2026. godine

Starješina:

Ministar

Damjan Čulafić

